

УДК 343.132

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.50>**Єлизавета Коць,**ад'юнкта кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1Інституту підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ ЯК ОБСТАВИНА, ЩО ПІДЛЯГАЄ ДОКАЗУВАННЮ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ СТВОРЕННЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ ТА ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ

У статті проаналізовано особливості способів вчинення, як обставин, що підлягають доказуванню під час провадження досудового розслідування створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань. Розглянуто основні теоретико-методологічні підходи до визначення способів вчинення як обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Доведено, що перелічені у статті види способи вчинення потребують встановлення та доведення у всіх кримінальних провадженнях за фактом створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань. Встановлено, що спосіб вчинення злочину являє собою характер дії злочинця або групи, що виявляється у певній взаємозалежній системі операцій і прийомів підготування, вчинення і приховування злочину. Наголошено, що зазначена діяльність спрямована на вчинення злочинних посягань, тяжкість яких у міру функціонування воєнізованих та збройних формувань збільшується. Конкретний вияв кінцевої мети створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, незалежно від форми вчинення, знаходиться в площині досягнення військових завдань. Способи вчинення злочинів, передбачених у статті 260 Кримінального кодексу України, різноманітні. З'ясовано, що злочинці в кожному конкретному випадку вибирають певний спосіб залежно від конкретної обстановки й обставин. З огляду на типізацію способів вчинення злочинів, вони є самостійним та обов'язковим складником події кримінального правопорушення, обставиною, що підлягає доказуванню у кримінальному провадженні. Наголошено, що типовий спосіб вчинення злочину й інформація про нього є підставами для побудови та висунення версій, планування розслідування, розробки тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, вибору та реалізації криміналістичної методики розслідування, окреслення напрямів профілактики злочинів.

Ключові слова: обставини, що підлягають доказуванню, спосіб вчинення, елементи, воєнізовані формування, збройні формування, досудове розслідування, кримінальне провадження.

Постановка проблеми. Натепер встановлено проблеми теоретичного і практичного характеру, пов'язані з визначенням події кримінального правопорушення, що підлягає доказуванню під час провадження досудового розслідування створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань, та її місця у системі науки кримінального процесу, встановленням її елементів та кореляційних зв'язків між ними. На жаль, спосіб вчинення кримінального правопорушення як обставина, що підлягає доказуванню під час досудового розслідування створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань, на наш погляд, є не досить розробленою у криміналістичній науці. Вважаємо, що однією з при-

чин є те, що справи про злочини, передбачені статтею 260 КК України (далі – КК), вперше внесені у Єдиний реєстр досудових розслідувань та направлені з обвинувальним актом до суду у 2014 році. Із січня 2014 року, у зв'язку зі стрімкою зміною ситуації, загостренням криміногенної обстановки й соціальним напруженням, розпалюванням міжнаціональної та міжрегіональної ворожнечі, поширенням злочинів проти особи та корисливонасильницьких злочинів в Україні, щороку збільшувалася кількість учинених злочинів, що мають високий рівень латентності. Зокрема, з початку 2014 року до сьогодні органами досудового розслідування розпочато понад 2 400 кримінальних проваджень за фактами створення не передбачених законом

воєнізованих або збройних формувань. 2014 року зареєстровано 414 кримінальних проваджень, 2015 року – 510, 2016 року – 520, 2017 року – 404, 2018 року – 388, 2019 року – 235 [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі питанням дослідження елементів криміналістичної характеристики загалом присвятили свої роботи такі науковці, як Р. С. Белкін, А. В. Іщенко, В. О. Коновалова, В. С. Кузьмічов, В. К. Лисиченко, В. А. Образцов, І. Ф. Пантелєєв, В. Ю. Шепітько та інші.

Важливу роль у висвітленні проблеми кримінальної відповідальності за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань відіграла дисертаційна праця В. А. Робака. Також питанням створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань, кримінальній відповідальності та окремим аспектам методики їх розслідування присвячені праці В. А. Робака, В. П. Тихого, П. В. Агапова, І. О. Смірнова, А. В. Савченко, М. І. Хавронюка, А. А. Вознюка, Ю. В. Бауліна, Р. М. Дударця. Проте безпосередньо проблемою дослідження способу вчинення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань як обставини, що потребує доказування, вітчизняні науковці не займалися. Аспекти порушеної проблеми залишаються нерозглянутими та потребують проведення спеціального дослідження.

Метою статті є розгляд способу вчинення створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань як обставини, що потребує доказування на досудовому розслідуванні.

Виклад основного матеріалу. Визначення переліку обставин, що підлягають встановленню під час розслідування кримінального провадження, має велике значення. Як зазначає видатний криміналіст О. Н. Колесніченко, перш ніж розглядати проблему засобів, прийомів і методів розслідування, слід визначити коло розв'язуваних завдань й обставин, що підлягають встановленню [2, с. 66].

Дискусійним у наукових колах залишилось питання визначення місця та ролі обставин, що підлягають встановленню, серед складників криміналістичної методики, зокрема їх співвідношення із криміналістичною характеристикою. Хочемо погодитись із більшістю науковців, які підтримують точку зору про необхідність відмежування обставин, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні, від криміналістичної характеристики [3, с. 485; 4, с. 14-15; 5, с. 3].

Вивчаючи проблеми вдосконалення методики розслідування окремих видів злочинів, В. І. Галаган відніс до її структури криміналістичну характеристику злочинів та обставини, що підлягають встановленню, як два окремих, проте взаємопов'язаних елемента [6, с. 26]. Проте існують протилежні точки зору на це питання. Для прикладу, І. О. Возгрін не виділяє окремо обставини, що підлягають доказуванню, із криміналістичної характеристики, вважаючи, що вони є одним із видів довідкової криміналістичної інформації, необхідної слідчому та прокурору для успішної організації кримінального переслідування осіб, які вчинили злочин [7, с. 302].

Хочемо погодитись із О. О. Хмировим, котрий зазначив, що предмет доказування визначає кінцеву мету, а криміналістична характеристика допомагає знайти конкретні шляхи і способи її досягнення [8, с. 54]. На нашу думку, криміналістична характеристика і обставини, що підлягають доказуванню під час розслідування кримінального провадження, є все ж таки різноплановими категоріями.

Підтримуючи позицію щодо доцільності виокремлення обставин, які підлягають встановленню у кримінальному провадженні, зазначимо, що ними можна вважати систематизовані на основі норм кримінального та кримінального процесуального права фактичні дані, які як включаються у предмет доказування, так і виходять за його межі, не встановлення яких виключає повне та всебічне дослідження предмета доказування, оскільки це є необхідним для реалізації завдань кримінального провадження. Зазначимо, що правильне визначення обсягу таких обставин у кожному конкретному кримінальному провадженні забезпечить повноту, цілеспрямованість та об'єктивність дослідження події злочину. Так, навмисне розширення предмета доказування може спричинити невинуватене затягування досудового розслідування і судового розгляду кримінального провадження. З іншого боку, недозволена обмеження обов'язково передбачає неповноту і навіть односторонність розслідування кримінального провадження [9, с. 98].

У статті 91 Кримінального процесуального Кодексу України (далі – КПК України) викладено перелік обставин, котрі стосуються предмета доказування у кримінальному провадженні, як сукупності фактів та обставин об'єктивної дійсності, що мають матеріально-правове, цивільно-правове, кримінальне процесуальне значення і є необхідними й достатніми фактичними обставинами для вирішення кримінального провадження

по суті. Ця норма відповідає на запитання: встановлення яких фактів і обставин є метою доказування.

Аналіз змісту коментованої статті вказує на те, що в ній ідеться про обставини, які вказують на наявність або відсутність у досліджуваному діянні складу злочину і впливають на визначення міри покарання чи звільнення від кримінальної відповідальності або є підставами для закриття кримінального провадження [10, с. 82]. Отже, слідчий, розслідуючи створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань, встановлює та досліджує всі обставини, що мають кримінально-правове та кримінально-процесуальне значення для правильного вирішення провадження на будь-якому етапі розслідування. Наприклад, слідчий встановлює елементи події кримінального правопорушення, а саме час, місце, спосіб та інші обставини вчинення злочину.

Отже, розглянемо детальніше основні елементи події кримінального правопорушення – створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань – як обставини, що підлягають доказуванню. Під подією злочину у кримінальному законодавстві розуміють елемент об'єктивної сторони складу злочину, що вчиняється у певному місці, у певний час та певним способом. Юридично значущі ознаки діяння, окреслені в кримінальному законі, на нашу думку, слугують орієнтиром для визначення предмета доказування у конкретному кримінальному провадженні.

Кримінальний закон не визнає спосіб вчинення злочину обов'язковою кваліфікуючою ознакою. Проте у кримінальному процесі спосіб вчинення злочину є обов'язковим елементом предмета доказування у кожному кримінальному провадженні. У теорії доказів спосіб вчинення злочину тлумачиться як комплекс дій, який вчиняє злочинець у певній послідовності та який призводить до злочинного наслідку. Зауважимо, що доказування способу вчинення злочину зумовлене різними намірами, мотивами, метою. Із цього випливає, що спосіб вчинення злочину характеризується певним психофізичним підґрунтям і не обмежується лише зовнішньою, фізичною сферою. Кожна подія, зокрема злочин, відбувається у реальному місці та часі. Тому доказування цих елементів деталізує спосіб вчинення злочину, прив'язує його до активної реальності, підтверджує його наявність і надає можливість перевірки факту вчинення злочину, а також може мати значення для предметного захисту особи, кваліфікації способів вчинення окремих видів злочинів, встановлення кримінально зна-

чущих ознак предмета злочину, причинно-наслідкового зв'язку вчинених дій з характером і розміром шкідливих наслідків тощо.

Спосіб злочину являє собою характер дії злочинця або групи, що виявляється у певній взаємозалежній системі операцій і прийомів підготування, вчинення і приховування злочину [11, с. 22]. Уся діяльність спрямована на вчинення злочинних посягань, тяжкість яких у міру функціонування воєнізованих та збройних формувань збільшується. Їм доступні складні способи вчинення злочинів, одночасні акції в різних місцях [12, с. 898-899]. Деякі члени таких формувань мають певний злочинний досвід або практичні навички, а також досвід спілкування зі слідчими й оперативними працівниками правоохоронних органів, знають прийоми та методи слідчої і оперативної роботи. Отже, учасники військових та збройних формувань використовують весь арсенал протидії їх викриттю.

У результаті аналізу диспозиції коментованої статті закону України про кримінальну відповідальність встановлені такі способи вчинення досліджуваного нами виду кримінального правопорушення:

1. Створення не передбачених законами України воєнізованих формувань (ч. 1 ст. 260 КК України);
2. Участь у їхній діяльності (ч. 1 ст. 260 КК України)
3. Створення не передбачених законами України збройних формувань (ч. 2 ст. 260 КК України);
4. Участь у їхній діяльності (ч. 2 ст. 260 КК України);
5. Керівництво зазначеними формуваннями (ч. 3 ст. 260 КК України);
6. Їх фінансування, постачання їм зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки (ч. 3 ст. 260 КК України);
7. Участь у складі вказаних формувань у нападі на підприємства, установи, організації чи на громадян (ч. 4 ст. 260 КК України).

Конкретний вияв кінцевої мети створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, незалежно від форми їх вчинення, знаходиться в площині досягнення військових завдань. Воєнізованим формуванням притаманні два основних завдання: напад або оборона. Отже, кінцева мета завжди пов'язана саме з виконанням функцій оборони чи нападу [13, с. 136-137]. Відповідно, виконання цих функцій досягається типовими способами, зміст яких потребує більш детального розгляду.

З криміналістичної точки зору створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань можна розглядати або як типовий спосіб підготовки до вчинення

злочину, або як основне діяння, що характеризує об'єктивну сторону злочину, передбаченого частинами 1, 2 статті 260 Кримінального кодексу України. На нашу думку, доцільно розглянути рішення Пленуму Верховного Суду України, який надав роз'яснення щодо створення злочинної організації – злочину, передбаченого статтею 255 КК України: це сукупність дій з організації (формування, заснування) стійкого злочинного об'єднання для заняття злочинною діяльністю. Зазначені дії за своїм змістом близькі до дій з організації злочину і включають підшукування співучасників, об'єднання їхніх зусиль, детальний розподіл між ними обов'язків, складання плану, визначення способів його виконання. Проте основною метою організатора такої групи є утворення стійкого об'єднання осіб для заняття злочинною діяльністю, забезпечення взаємозв'язку між діями всіх учасників, упорядкування взаємодії його структурних частин [14, с. 6]. На нашу думку, вищевказане роз'яснення стосується і створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.

У словнику української мови визначено: створити – означає заснувати, зробити існуючим, породити що-небудь [15, с. 676]. Як слушно зазначає Р. М. Дударець, за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань відповідає той, хто насамперед підібрав співучасників, об'єднав їх загальною ідеологією й певною метою. Створення цих формувань полягає в здійсненні будь-яких дій, результатом яких стало існування зазначених об'єднань. Це такі організаційні дії: визначення цілей діяльності й принципів формувань, розробка планів діяльності, пошук співників і розподіл між ними обов'язків, призначення керівників структурних підрозділів, матеріальне забезпечення діяльності формувань зброєю, транспортними й іншими необхідними засобами, зокрема фінансовими, а також створення інших необхідних умов для вчинення злочинів.

Типовими способами створення умов для вчинення злочинів є дії, спрямовані на пошук учасників формування з наступним розподілом їхніх ролей; пошук матеріальних засобів, необхідних для функціонування: грошей, транспорту, приміщень, сховищ; пошук об'єктів нападу тощо. Метою вказаних дій є об'єднання осіб або груп осіб у стійке формування з ієрархічною структурою, з визначенням необхідної кількості учасників (як учасників вчинення злочинів, так і осіб, які забезпечують діяльність формування), спеціалізації (злочинної спрямованості діяльності формування) і створення на цій основі

структурних підрозділів (ланок) для забезпечення функціонування з метою спільного вчинення злочинів, вербування людей серед відповідних кримінальних чи криміногенних верств населення. У тих випадках, коли формування створюється в результаті об'єднання раніше існуючих незалежних одне від одного формувань, то дії з їх об'єднання також слід розглядати як створення формування [16, с. 134].

У сучасній криміналістиці загально-визнаним є розуміння способу вчинення злочину як детермінованого об'єктивними та суб'єктивними чинниками комплексу дій суб'єкта з підготовки, вчинення та приховування злочину. Однак воно стосується лише злочинів, які вчиняють з усвідомленим умислом. В інших випадках виокремлюють два елемента в структурі способу злочину: підготовка та вчинення або вчинення і приховування, а в найпростіших – лише спосіб вчинення злочину [17, с. 94].

Проаналізувавши судову практику у кримінальних провадженнях за ст. 260 КК України, можемо дійти висновку, що участь у не передбачених законом воєнізованих або збройних формуваннях виражається у різних діях. Так, ОСОБА_1 з метою отримання грошової винагороди разом з іншими невстановленими особами вступив у незаконне озброєне формування, члени якого беруть участь у бойових діях на боці «Донецької народної республіки», яка є не передбаченим законом збройним формуванням. Отримавши автоматичну зброю АКС-74 з набоями до неї для охорони незаконно встановленого блокпосту на автошляху Красноармійськ – Донецьк, на вказаному блокпосту з використанням автоматичної зброї здійснював незаконно огляд автотранспорту, що перетинав блокпост. Таким чином, у зазначений період часу, виконуючи відведену йому роль у діяльності незаконного збройного формування на території Донецької області, здійснював охорону незаконно встановленого блокпосту, а також незаконний огляд автотранспорту [18].

Спосіб вчинення досліджуваного нами кримінального правопорушення – участі у непередбаченому збройному формуванні – полягає у вчиненні дій для успішного функціонування формування, при цьому учасник розуміє, що діяльність зазначеного збройного формування спрямована на незаконне заволодіння окремими територіями чи їх утримання, силову підтримку окремих незаконних владних структур або знищення сили Збройних сил України та матеріальних ресурсів з використанням вибухових речовин та іншої зброї на добровільній основі. Учасник, усвідомлюючи протиправність своїх

дій, ознайомлюється з встановленими правилами поведінки, правами та обов'язками члена незаконного збройного формування, дає свою згоду на їх дотримання та виконання, тобто є постійним учасником незаконного формування. Отримує автоматичну вогнепальну зброю, набої, формений одяг та військове спорядження.

Учасники не передбачених законом збройних формувань діють із прямим умислом, добре розуміють незаконність діяльності формування, беруть активну участь у його діяльності, виконують вказівки керівників формування, спрямовані на успішне функціонування незаконного збройного формування.

Керівництво не передбаченими законом воєнізованими або збройними формуваннями, їхніми структурними підрозділами здійснюють шляхом визначення тактики діяльності вже створеного формування. До цих дій належать розробка поточних і перспективних планів діяльності, визначення об'єктів впливу, перерозподіл за необхідності обов'язків між членами формування, надання розпоряджень з поточних питань забезпечення діяльності, зокрема фінансових, кадрових, налагодження контактів з корумпованими представниками органів влади й управління, підтримання належної внутрішньої дисципліни тощо. Проаналізувавши судову практику, доходимо висновку, що необхідно розмежовувати створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань та керівництво ними.

Фінансування діяльності створених не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, постачання їм зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки є окремими способами вчинення зазначеного кримінального правопорушення. Учасники не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань прагнуть мати ті ж види зброї, що є на озброєнні збройних сил України, правоохоронних органів і створених на законних підставах воєнізованих формувань.

Вважаю за необхідне розглянути статтю 25 Закону України «Про боротьбу з тероризмом», у якій закріплено форми сприяння терористичній діяльності. На нашу думку, поняття фінансування не передбачених законом воєнізованих і збройних формувань та фінансування терористів, терористичних груп (терористичних організацій) є тотожними та передбачають таке: проведення операцій з коштами й іншими фінансовими активами: фізичних осіб, які вчиняли або намагалися вчинити терористичні акти чи злочини терористичної спрямованості або брали участь у їх вчиненні чи сприяли вчиненню;

юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму; юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою терористів, або осіб, що сприяють тероризму, зокрема кошти, одержані з використанням об'єктів власності, що безпосередньо або опосередковано перебувають у власності чи під контролем осіб, які сприяють тероризму, або пов'язаних із ними юридичних і фізичних осіб; надання коштів, інших фінансових активів чи економічних ресурсів, відповідних послуг безпосередньо чи опосередковано для використання в інтересах фізичних осіб, які вчиняють терористичні акти або сприяють чи беруть участь у їх вчиненні, чи в інтересах юридичних осіб, майно яких безпосередньо чи опосередковано перебуває у власності чи під контролем терористів або осіб, які сприяють тероризму, а також юридичних і фізичних осіб, які діють від імені чи за вказівкою зазначених осіб тощо [19].

Ще одним кваліфікуючим способом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 260 КК України, є участь у складі воєнізованого чи збройного формування в нападі на підприємства, установи, організації чи на громадян. Даний спосіб вчинення передбачений частиною 4 статті 260 КК України та за своїм змістом є тотожним кримінальному правопорушенню, передбаченому статтею 257 КК України, – бандитизму. Участь у нападі означає виконання дій, які становлять собою напад, зокрема застосування насильства чи створення реальної загрози її застосування до працівників підприємств, установ, організацій чи до окремих громадян.

Висновки

Загалом обставини, що підлягають доказуванню під час розслідування будь-якої категорії злочинів, зумовлюють напрацювання алгоритму слідчої діяльності та повинні встановлюватися, ретельно досліджуватися і доводитися у кожному кримінальному провадженні. Керуючись положеннями кримінального процесуального законодавства щодо переліку обставин, котрі належать до предмета доказування у кримінальному провадженні, вважаємо, що одним з основних елементів, що належить до події кримінального правопорушення, є його спосіб. Спосіб кримінального правопорушення є центральним елементом події кримінального правопорушення, що полягає у створенні непередбачуваних законом воєнізованих або збройних формувань, який включає спосіб підготовки, спосіб вчинення та спосіб приховування кримінального правопорушення. Вважаємо, що перелічені у статті безпосередні способи вчинення

кримінального правопорушення, передбаченого статтею 260 Кримінального кодексу України, потребують встановлення та доведення для правильної кваліфікації та ефективного проведення досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Аналіз статистичної інформації за 2014-2019 роки: за даними Генеральної прокуратури України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html> (дата звернення: 04.01.2020).
2. Колесниченко А.Н. Принципы методики расследования преступлений. *Криминалистика и судебная экспертиза*. 1979. Вып. 18. С. 62–68.
3. Криминалистика / под ред. Н.П. Яблокова. Москва : Бек, 1996. 690 с.
4. Старушкевич А.В. Криміналістична характеристика злочинів : навчальний посібник. Київ : НВК «Правник», 1997. 42 с.
5. Косарева В.Ю. Некоторые вопросы взаимодействия следователя и судебно-медицинского эксперта в процессе расследования преступлений. *Российский следователь*. 2002. № 7. С. 2–4.
6. Галаган В.І. Правові та криміналістичні проблеми вдосконалення кримінально-процесуальної діяльності (на матеріалах органів внутрішніх справ України) : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2003. 39 с.
7. Возгрин И.А. Введение в криминалистику: история, основы теории, библиография. СПб., 2003. 475 с.
8. Хмыров А.А. Криминалистика характеристика и предмет доказывания. *Криминалистика характеристика преступлений* : сб. науч. трудов. Москва, 1984. С. 48–54.
9. Коваленко Є.Г. Теорія доказів у кримінальному процесі України : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 631 с.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. проф. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ : Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Колесниченко А. Н. Криминалистическая характеристика преступлений : учебное пособие. Харьков : Харьк. юрид. ин-т, 1985. 93 с.

12. Криминалистика : учебник для вузов. Москва: Изд. группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999. 990 с.

13. Робак В.А. Кримінальна відповідальність за створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Київ: ХНУВС, 2008. 259с.

14. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчиненими стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05> (дата звернення: 11.02.2020).

15. Словник української мови : в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1978. Т. 9. 676 с.

16. Дударець Р.М. Спосіб вчинення злочину та його особливості під час розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. *Knowledge. Education. Law. Management*. 2018. № 4 (24). С. 131–142.

17. Тищенко В.В. Підготовка злочину як об'єкт криміналістичного дослідження. *Актуальні проблеми криміналістики* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Харків : Гриф, 2003. С. 93–99.

18. Вирок Селидівського міського суду Донецької області від 11.09.2014, судова справа № 551/818/14-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/40468473> (дата звернення: 11.02.2020).

19. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/638-15> (дата звернення: 16.02.2020).

The peculiarities of the methods of committing as a circumstance to be proved during the pre-trial investigation of the creation of non-statutory militarized and armed formations are analyzed. The basic theoretical and methodological approaches to determining ways of committing as circumstances to be proved in criminal proceedings are considered. It is proved that the types of commissions listed in the article, as circumstances, require the establishment and proving in all criminal proceedings upon the creation of non-statutory paramilitary and armed formations. It is established that the method of committing a crime is the nature of the action of the offender or group, which manifests itself in a certain interdependent system of operations and techniques for the preparation, commission and concealment of the crime. It is emphasized that the activity is aimed at committing criminal offenses, the severity of which increases as the functioning of militarized and armed formations. The specific manifestation of the ultimate goal of creating non-statutory paramilitary or armed formations, regardless of their form of execution, will be in the plane of achieving military missions. The ways of committing the crimes provided for in Article 260 of the Criminal Code of Ukraine are varied. It has been researched that criminals in each case choose a certain way depending on the particular situation and circumstances. Taking into account the possibility of typing the ways of committing crimes, they are an independent and obligatory component of an event of a criminal offense, a circumstance subject to proving in criminal proceedings. It is emphasized that the typical way of committing a crime and information about it are the grounds for constructing and presenting versions, planning an investigation, developing tactics for conducting individual investigative (investigative) actions, selecting and implementing a forensic investigation methodology, outlining the directions of crime prevention.

Key words: circumstances to be proved, way of committing, elements, paramilitary units, armed formations, pre-trial investigation, criminal proceedings.